

Eesti Kohtunike Ühing

Justiits- ja Digiministeerium

Teie 13.07.2025 nr 8-1/8228-10
Meie 25.08.2025

Eesti Kohtunike Ühingu arvamus Tsiviilkohtumenetluse seadustiku jt seaduste muutmise eelnõule

Täname võimaluse eest esitada eelnõu osas arvamus.

EKOÜ üldjoontes toetab planeeritud muudatusi, kuid juhime tähelepanu, et osad planeeritud muudatused ei optimeeri kohtute töökoormust, vaid võivad seda oluliselt suurendada. Eelnõu osas soovime esitada järgmised seisukohad.

Riigilõivu tagastamine kohtu omal algatusel

Kuigi leiame jätkuvalt, et riigilõivu tagastamine kohtu enda algatusel võiks olla üheks kohtutele antud võimaluseks, aitaks kohtute töökoormust vähendada pigem regulatsioon, mis seaks riigilõivude tagastamise taotluste esitamisele ajalise piiri (näiteks aasta pärast vastavas menetluses lõpplahendi jõustumist), misjärel arvatakse tagastamata jäänud riigilõiv automaatselt riigi tuludesse, kui tagastamise taotlust ei esitata. Kirjeldatud juhul lasuks risk riigilõivu tagasi saamiseks pigem menetlusosalisel endal ning väheneks kohtute töökoormus.

Pankrotiseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise ettepanekud

EKOÜ ei toeta planeeritud lahendust, kus täitemenetluses ning pankrotimenetluses tuleks edaspidi kõiki juba jõustunud kohtulahendeid ehk tagaseljaotsuseid ja maksekäske teistkordselt kohtulikult kontrollida. Tegemist ei pruugi meie hinnangul olla põhiseaduspärase lahendusega.

EKOÜ nõustub, et täite- ja pankrotimenetluses peab allutama kohtulikule kontrollile sellised notariaalselt tõestatud ja tarbijakrediidilepingutel põhinevad kokkulepped, mis varem ei ole kohtulikult kontrolli läbinud. Kohtulahendite puhul saab teistkordne kontroll olla võimalik vaid nendel juhtudel, kus tagaseljaotsusest või maksekäsust ei nähtu, et kohus on tarbijakrediidi nõudeid kontrollinud. Olukorras, kus algse lahendi teinud kohus on nõudeid juba kontrollinud, ei ole teistkordne kontroll põhjendatud.

Ühelgi õigusaktil ei saa PS §-s 10 ette nähtud õiguskindluse põhimõttest tulenevalt üldjuhul olla tagasiulatuvat jõudu. Seega ei saa seaduste või veelgi enam, seaduste kohaldamise praktika ajas muutumine tähendada seda, et mistahes varem kehtinud seaduste või varasema praktikaga kooskõlas olevad jõustunud kohtulahendid tuleks uuesti allutada kohtulikule kontrollile. Järelkult tuleks eelnõus ette näha ajalised piirid, millal tehtud kohtulahendeid teistkordselt kontrollima peab ning milliste asjaolude esinemisel seda teha tuleb.

Arvestades eelnõu seletuskirjas viidatud arvandmeid, toob varasemalt jõustunud tagaseljaotsuste ning maksekäskude teistkordne kohtulik kontroll kaasa märkimisväärselt suures ulatuses kohtute töökoormuse suurenemise. Ühes maksejõuetuse menetluses võib sarnaseid nõuded olla kuni mitukümmend. Võlausaldajate nimekirja kinnitamise peaks kohtunik PankrS § 100³ kohaselt lahendama 30 päeva jooksul (keerulisemate asjade korral maksimaalselt 60 päeva jooksul), mistõttu peaksid kohtud lahendite tagasiulatuvat kontrolli hakkama läbi viima olulise ajalise surve all. Maksejõuetust puudutavaid koormuspunkte on alates 2025. aastast vähendatud, millest tulenevalt on näiteks Harju Maakohtus vähenenud sellele valdkonnale spetsialiseerunud kohtunike arv, kuid nende vaidluste arv ei ole vähenenud.

Nõustuda ei saa eelnõu seletuskirjas tooduga, et plaanitav regulatsioon suurendab kohtute töökoormust vaid ajutiselt, sest eelnõus ei ole märgitud ühtegi tulevikus saabuvat tähtaega, mille saabumisel kohtud edaspidi enam tagaseljaotsuste või maksekäskude kehtivust teistkordselt kontrollima ei pea.

EKoÜ hinnangul vajab planeeritav regulatsioon eeltoodud põhjustel olulist täiendamist ning kohtutele tuleb anda selliste ülesannete täitmiseks täiendavalt rahalisi vahendeid.

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Uritam

Eesti Kohtunike Ühingu esimees